

Advies nr. 31/2025 van 13 mei 2025

Betreft: wetsvoorstellen

- **Teneinde de burgerlijke rechtspleging open te stellen voor slachtoffers van vermeend onwettige, anoniem verrichte internetactiviteiten, en artikel XII.20 van het Wetboek van economisch recht te wijzigen;**
- **Tot wijziging van het Wetboek van economisch recht met het oog op het opstellen van de burgerrechtelijke vordering voor slachtoffers van vermeend onwettige inhoud die anoniem op het internet wordt verspreid (CO-A-2025-017)**

Trefwoorden: cyberpesten – mededeling informatie – burgerlijke procedure – platforms

Originele versie

Inleiding:

De Autoriteit wordt om advies gevraagd over twee wetsvoorstellen die cyberpesten wensen tegen te gaan, door te voorzien in de mogelijkheid voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg om aanbieders van tussenhandeldiensten te verplichten tot mededeling van *"alle informatie waarover zij beschikken en die nuttig is voor het onderzoek naar en het vaststellen van de inbreuken die door derden via hun platforms"* werden gepleegd, meer bepaald met het oog op de identificatie van die derden.

De Autoriteit stelt dat het doel van de wetsvoorstellen legitiem is, maar stelt ook enkele verbeterpunten voor (vage termen, grenzen aan de te verwerken gegevens, verplichte belangenafweging...)

Voor de volledige lijst van opmerkingen wordt verwezen naar het [dispositief](#).

De Autorisatie- en Adviesdienst van de Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna: de Autoriteit);

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, met name de artikelen 23 en 26 (hierna: WOG);

Voor normatieve teksten die uitgaan van de federale overheid, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie zijn de adviezen in principe zowel in het Nederlands als in het Frans beschikbaar op de website van de Autoriteit. De 'Originele versie' is de versie die collegiaal gevalideerd werd.

Gelet op Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna: AVG);

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna: WVG);

Gelet op de adviesaanvraag van de heer Peter De Roover, voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, (hierna: "de aanvrager") ontvangen op 28 februari 2025;

Brengt op 13 mei 2025 het volgende advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De aanvrager verzoekt om het advies van de Autoriteit aangaande de wetsvoorstellen
 - *Teneinde de burgerlijke rechtspleging open te stellen voor slachtoffers van vermeend onwettige, anoniem verrichte internetactiviteiten, en artikel XII.20 van het Wetboek van economisch recht te wijzigen* (hierna: wetsvoorstel nr. 1);
 - *Tot wijziging van het Wetboek van economisch recht met het oog op het opstellen van de burgerrechtelijke vordering voor slachtoffers van vermeend onwettige inhoud die anoniem op het internet wordt verspreid* (hierna: wetsvoorstel nr. 2).

Context en voorgaanden

2. Cyberpesten is een kwaal die steeds meer mensen in de samenleving treft. Uit recent Frans onderzoek blijkt dat 20 % van de adolescenten en 60 % van de jongeren tussen 18 en 25 jaar slachtoffer is geweest van cyberpesten.¹ Cyberpesten gebeurt vaak anoniem of met gebruik van een pseudoniem; identificatie van deze personen is bijgevolg moeilijk.

3. De aanvrager wenst in het bijzonder een nieuwe paragraaf toe te voegen aan artikel XII.20 van het Wetboek van economisch recht die voorziet in de mogelijkheid voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg om aanbieders van tussenhandeldiensten te verplichten tot mededeling van "*alle informatie waarover zij beschikken en die nuttig is voor het onderzoek naar en het vaststellen van de inbreuken die door derden via hun platforms*" werden gepleegd, meer bepaald met het oog op de identificatie van die derden.²

¹ <https://www.rtbf.be/article/plus-d-un-jeune-sur-deux-a-deja-ete-victime-de-cyber-harcelement-11100695> (8 november 2022)

² Toelichting bij het wetsvoorstel nr. 1, p. 1.

4. Slachtoffers van cyberpesten hebben namelijk *"nu in de praktijk niet de mogelijkheid om de identiteit van daders te achterhalen: de oplossingen die platforms daartoe voorstellen, zijn ontoereikend, er is geen mogelijkheid om een burgerlijke rechtsvordering in te stellen en de strafrechtelijke vordering is onwerkzaam door de bevoegdheid van het hof van assisen voor drukpersmisdrijven"*.³

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

Voorafgaande opmerking

5. De Autoriteit merkt op dat de twee wetsvoorstellen gelijkend zijn, maar belangrijke verschillen bevatten wat betreft de tekst van het wetsvoorstel zelf. De Autoriteit zal bijgevolg eerst ingaan op de wetsvoorstellen in het algemeen, en zal erna apart de twee verschillende wetsvoorstellen bespreken (wetsvoorstel nr. 1: wetsvoorstel *teneinde de burgerlijke rechtspleging open te stellen voor slachtoffers van vermeend onwettige, anoniem verrichte internetactiviteiten, en artikel XII.20 van het Wetboek van economisch recht te wijzigen* en wetsvoorstel nr. 2: wetsvoorstel *tot wijziging van het Wetboek van economisch recht met het oog op het opstellen van de burgerrechtelijke vordering voor slachtoffers van vermeend onwettige inhoud die anoniem op het internet wordt verspreid*).

6. Als dusdanig vraagt de Autoriteit – **onder voorbehoud van eventuele opmerkingen van de Raad van State in dat verband** – zich af of deze nieuwe mogelijkheid voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zonder meer ingepast kan worden binnen het wetboek van economisch recht (en niet binnen artikel 584 van het Gerechtelijk Wetboek). Onverminderd de bovenstaande beschouwing, gaat de Autoriteit in wat volgt over tot een ten gronde analyse van de wetsvoorstellen en hun implicaties, zoals ze op heden voorliggen.

A. Algemeen

7. De Autoriteit wijst erop dat elke inmenging in het recht op bescherming van slechts toelaatbaar is als ze wordt omkaderd door een voldoende duidelijke en nauwkeurige norm waarvan de toepassing voor de betrokken personen voorzienbaar is. Elke norm die de verwerking van persoonsgegevens omkadert, in het bijzonder wanneer die verwerking een ernstige inmenging vormt in de rechten en vrijheden van de betrokken personen, moet voldoen aan de eisen van voorzienbaarheid en nauwkeurigheid zodat de betrokken personen bij het lezen van de norm duidelijk zien aan welke verwerkingen hun gegevens worden onderworpen en in welke omstandigheden een gegevensverwerking is toegelaten.

³ Toelichting bij het wetsvoorstel nr. 2, p. 1.

8. Om te voldoen aan de eis van voorzienbaarheid dient in het nationale recht de mededeling van de door de aanbieders van tussenhandeldiensten bewaarde gegevens aan de nationale autoriteiten worden onderworpen aan duidelijke en nauwkeurige regels die aangeven (aan de hand van objectieve criteria) in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden de bevoegde nationale autoriteiten toegang tot de gegevens van de afnemers van de tussenhandeldienst moet worden verleend⁴. De toegang van de nationale autoriteiten dient gebaseerd te zijn op een specifieke wettelijke machtiging die het voorwerp ervan, alsook de drempel om zich toegang toe te verschaffen, duidelijk en ondubbelzinnig afbakt.⁵

9. De nationale regeling moet, in navolging van de rechtspraak van het Hof van Justitie, de volgende materiële en procedurele voorwaarden bepalen⁶:

- De nationale regeling moet bepalen voor welk doel toegang kan worden verleend tot de door de tussenhandeldienst bewaarde gegevens.
- De betrokken nationale regeling moet aan de hand van objectieve criteria bepalen in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden toegang tot de gegevens moet worden verleend.
- De toegang tot de bewaarde gegevens moet, in beginsel, behalve in gevallen van naar behoren gerechtvaardigde spoedeisendheid, worden onderworpen aan een voorafgaand toezicht door een rechterlijke instantie of door een onafhankelijke bestuurlijke entiteit. Deze rechterlijke instantie of deze entiteit moet haar beslissing geven op een met redenen omkleed verzoek.
- De autoriteiten die toegang hebben gekregen tot de gegevens moeten de betrokken personen daarvan op de hoogte brengen als dat de door deze autoriteiten gevoerde onderzoeken niet in gevaar kan brengen.

10. De Autoriteit zal hierna nagaan in hoeverre de wetsvoorstellen voldoen aan de bovengenoemde materiële en procedurele voorwaarden.

➤ Doel

11. De moeizame identificatie van anonieme auteurs van *in casu* “vermeend onwettige inhoud” werd door het Europees Hof van de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) al een aantal keer erkend.⁷ Hoewel anonimiteit op het internet een belangrijk onderdeel is⁸, aanvaardt het EHRM dat anonimiteit

⁴ HvJ 21 december 2016, C-203/15 en C-698/15, Tele2 Sverige AB/ Post-och telestyrelsen; § 119.

⁵ GwH 18 november 2021, arrest nr. 158/2021, § B.29.2

⁶ HvJ 21 december 2016, C-203/15 en C-698/15, Tele2 Sverige AB/ Post-och telestyrelsen; § 118-121. Zie ook HvJ 8 april 2014, C-293/12 en C-594/12, Digital Rights Ireland, §61 en HvJ 2 maart 2021, C-746/18, H.K./Prokuratuur, §49.

⁷ Zie EHRM 16 juni 2015, nr. 64569/09, Delfi AS/Estland; EHRM 2 december 2008, nr. 2872/02, K. U./Finland; EHRM 7 december 2021, nr. 39378/15, Standard Verlagsgesellschaft mbH/Austria.

⁸ Declaration on freedom of communication on the Internet; EHRM 16 juni 2015, nr. 64569/09, Delfi AS/Estland, §147; EHRM 7 december 2021, nr. 39378/15, Standard Verlagsgesellschaft mbH/Austria, §76-78.

soms dient te wijken voor andere legitieme behoeften (zoals het voorkomen van wanordelijkheden of strafbare feiten of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen).⁹ Artikel 10 EVRM beschermt de vrijheid van meningsuiting, inclusief anonieme uitingen. Echter, dit recht is niet absoluut en kan aldus worden beperkt.

12. Rechtspraak van het EHRM maakt duidelijk dat een potentieel slachtoffer van een lasterlijke uiting daadwerkelijk toegang tot de rechter dient te hebben om zijn of haar vorderingen voor die rechter te kunnen doen gelden¹⁰ (en dat er bijgevolg een rechtsmiddel beschikbaar dient te zijn waarmee de werkelijke dader kan worden geïdentificeerd en voor het gerecht kan worden gebracht).

13. In dit kader merkt de Autoriteit op dat volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie een wettelijke maatregel die betrekking heeft op de toegang tot gegevens betreffende de burgerlijke identiteit van de gebruikers van elektronische communicatiemiddelen met als enige doel de betrokken gebruiker te identificeren, een inmenging vormt in het recht op privacy die “niet als 'ernstig' kan worden aangemerkt” aangezien met die gegevens noch de datum, het tijdstip, de duur en de ontvangers van de communicatie kunnen worden achterhaald, noch de plaats waar die communicatie heeft plaatsgevonden of het aantal malen dat in een specifieke periode met bepaalde personen is gecommuniceerd.¹¹ Bijgevolg geeft het Hof van Justitie toe dat een dergelijke inmenging kan worden gerechtvaardigd door een doelstelling van preventie, onderzoek, opsporing en vervolging van inbreuken in het algemeen.¹² Een dergelijke regeling levert weliswaar een inmenging in de grondrechten van de gebruiker van een tussenhandeldienst op, maar het betreft geen zodanig ernstige inmenging dat die toegang niet gerechtvaardigd is met het oog op/als het gaat over het opsporen en vervolgen van strafbare feiten.

14. **Het doel van de wetsvoorstellen, nl. het identificeren van auteurs van “vermeend onwettige inhoud” met het oog op het instellen van een burgerlijke rechtsvordering om zo schadevergoeding te krijgen voor de schade die zij hebben geleden, is aldus legitiem.**

➤ Omstandigheden en voorwaarden

15. Artikel 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en de artikelen 7, 8 en 52 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, vereist dat een inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven en in het recht op bescherming van persoonsgegevens in duidelijke en voldoende nauwkeurige bewoordingen wordt

⁹ EHRM 2 december 2008, nr. 2872/02, K. U./Finland, § 49.

¹⁰ EHRM 7 december 2021, nr. 39378/15, Standard Verlagsgesellschaft mbH/Austria, §92.

¹¹ Zie met name HvJ 6 oktober 2020, C-511/18, C-512/18 en C-520/18, La Quadrature du Net, §157 en 158.

¹² HvJ 2 oktober 2018, C-207/16, Ministerio Fiscal, §59-61.

geformuleerd, die het mogelijk maken de hypothesen te voorzien waarin de wetgever een dergelijke inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven toestaat. Dat impliceert dat op voldoende precieze wijze moet worden bepaald in welke omstandigheden de verwerkingen van persoonsgegevens zijn toegelaten. De bij de gegevensverwerking betrokken personen moeten bijgevolg een voldoende duidelijk beeld kunnen hebben van de verwerkte gegevens, en van de voorwaarden voor en doeleinden van de verwerking.

16. **De Autoriteit stelt vast dat de tekst van de wetsvoorstellen op dit punt verbeterd dient te worden.**

- ***Omstandigheden***

17. De tekst van het wetsvoorstel nr. 1 stelt dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg informatie kan vragen in het kader van het onderzoek naar en de vaststelling van de "fouten die derden" hebben begaan. De tekst van het wetsvoorstel nr. 2 spreekt daarentegen over "door derden begane vermeend onwettige daden".

18. De Autoriteit merkt tevens op dat de toelichtingen bij de wetsvoorstellen bijkomend stelt dat het dient te gaan over vermeend onwettige inhoud die een ernstige inbreuk vormt op de rechten van personen – zoals bedreigende, intimiderende, lasterlijke, beledigende, haatdragende, racistische, xenofobe, revisionistische of holocaustontkennende inhoud.¹³

19. De omstandigheden wanneer de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg een bevel kan versturen voor informatie dient duidelijk te zijn. **De Autoriteit bemerkt bijgevolg dat de noties "fouten die derden hebben begaan" en "door derden begane vermeend onwettige daden" vaag zijn en dat verduidelijking op dit punt noodzakelijk is.**

- ***Voorwerp***

20. Krachtens wetsvoorstel 1 dienen de dienstverleners "alle informatie mee te delen waarover zij beschikken en die nuttig is voor het onderzoek naar en de vaststelling van de fouten die derden via hun diensten hebben begaan, waaronder in het bijzonder de identiteit van die derden."

21. Krachtens wetsvoorstel 2 dienen de dienstverleners "alle informatie waarover zij beschikken en die nuttig is voor het onderzoek naar en de vaststelling van de door derden door hun tussenkomst

¹³ Toelichting bij het wetsvoorstel nr. 1, p. 4.; Toelichting bij het wetsvoorstel nr. 2, p. 3.

begane vermeend onwettige daden, waaronder met name de identificatie van deze derden,” mee te delen.

22. In de ontworpen regeling wordt geen indicatie geboden van welke gegevens als “nuttige informatie” kunnen worden verwerkt. **De ontworpen regeling moet dan ook worden verduidelijkt, zodat minstens grenzen worden gesteld aan de te verwerken gegevens. De Autoriteit wijst op het feit dat enkel de strikt noodzakelijke persoonsgegevens mogen verstrekt.**¹⁴

23. De Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaaldienstenverordening) (Digital Services Act, hierna “DSA”)¹⁵ maakt duidelijk dat het dient te gaan over specifieke informatie van individuele afnemers van de betrokken tussenhandeldienst (die al is verzameld met als doel de dienst aan te bieden en waarover hij controle heeft) om vast te stellen of de afnemers van de dienst de toepasselijke Unieregels of nationale regels naleven. In die bevelen moet om informatie worden verzocht op basis waarvan de afnemers van de betrokken dienst kunnen worden geïdentificeerd.¹⁶

24. De Autoriteit is bijgevolg van oordeel dat ten minste dient te worden duidelijk gemaakt dat het gaat over:

- **specifieke** informatie van individuele afnemers die verdacht worden “vermeend onwettige inhoud” te hebben verspreid; en
- **die al is verzameld** door de dienaarbieders met als doel de dienst aan te bieden en **waarover hij controle heeft**; en
- **om** vast te stellen of de betrokken persoon de toepasselijke Unieregels of nationale regels naleeft; en
- **op basis waarvan de afnemers kunnen worden geïdentificeerd**.

➤ Voorafgaand toezicht door een rechterlijke instantie

25. De Autoriteit merkt op dat aan deze voorwaarde wordt **voldaan**, aangezien de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg de aanbieders van tussenhandeldiensten kan gelasten de bedoelde specifieke informatie te verschaffen.

¹⁴ Zie ook GwH 18 november 2021, arrest nr. 158/2021, § B.29.2: “Dat voorwerp dient beperkt te zijn tot hetgeen noodzakelijk is in het licht van de nagestreefde wettige doelstelling, aangezien een ruime toegang [...] zou toelaten zich een gedetailleerd beeld te vormen van het privéleven van de betrokkene.”

¹⁵ Artikel 10, lid 1 verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (Digital Services Act, hierna “DSA”). Zie hieronder, randnrs. 43-46.

¹⁶ Overweging 37 en art. 10 DSA

26. Volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie moet het gaan over een met redenen omkleed verzoek¹⁷, waarvan beslissing beoogt om de toegang tot de gegevens en het gebruik ervan te beperken tot wat strikt noodzakelijk is ter verwezenlijking van het nagestreefde doel¹⁸.

27. Het Europees Hof van de Rechten van de Mens stelt dat het mag gaan om een *prima facie* onderzoek, maar dat er nog steeds en enige redenering en afweging vereist is.¹⁹

28. Ook de DSA verwacht "een motivering waarin de doelstelling wordt uitgelegd waarvoor de informatie is vereist en waarom het vereiste om de informatie te verstrekken noodzakelijk en evenredig is om naleving door de afnemers van de tussenhandeldiensten van het toepasselijke Unierecht of het met het Unierecht in overeenstemming zijnde nationale recht vast te stellen, tenzij een dergelijke verklaring niet kan worden verstrekt om redenen die verband houden met de preventie, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten".²⁰

29. De Autoriteit merkt in dit kader echter op dat wetsvoorstel nr. 1 stelt dat de voorzitter "in de mate van het mogelijke een evenwicht" dient na te streven, waar wetsvoorstel nr. 2 stelt dat de voorzitter "na de belangen en grondrechten zo goed mogelijk tegen elkaar te hebben afgewogen" de dienstverleners kan gelasten de voornoemde specifieke informatie te verschaffen.

30. **De Autoriteit is van oordeel dat duidelijk dient te worden gesteld in de wetsvoorstellen dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg de conflicterende belangen** (het recht van de verzoeker om zijn reputatie te beschermen, het recht van de auteur op vrijheid van meningsuiting en de bescherming van persoonsgegevens en het recht van het platform op persvrijheid en vrijheid van meningsuiting in het algemeen) die op het spel staan **moet afwegen**, alvorens te beslissen of de gegevens dienen te worden verschaft.

31. De Autoriteit benadrukt dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zal moeten nagaan of met de gegevensmededeling een doel wordt nagestreefd dat is gerechtvaardigd. Namelijk dat er, gelet op de feiten, een geheel van overeenstemmende en ernstige aanwijzingen bestaat dat de afnemer van de tussenhandeldienst betrokken verdacht wordt "vermeend onwettige inhoud" te hebben verspreid en dat er moet worden vastgesteld dat onthulling van de gegevens noodzakelijk is en geen minder ingrijpende maatregelen mogelijk zijn.²¹

¹⁷ HvJ 21 december 2016, C-203/15 en C-698/15, Tele2 Sverige AB/ Post-och telestyrelsen; §120; HvJ 8 april 2014, C-293/12 en C-594/12, Digital Rights Ireland, §62; HvJ 2 maart 2021, C-746/18, H.K./Prokuratuur, §49

¹⁸ HvJ 8 april 2014, C-293/12 en C-594/12, Digital Rights Ireland, §62.

¹⁹ EHRM 7 december 2021, nr. 39378/15, Standard Verlagsgesellschaft mbH/Austria, §92.

²⁰ Art. 10, lid 2, a) iv) DSA.

²¹ GwH 18 november 2021, arrest nr. 158/2021, § B.29.2.

➤ Betrokken personen op de hoogte brengen

32. Het Hof van Justitie stelt dat de betrokken personen op de hoogte dienen te worden gebracht van toegang tot hun gegevens, wanneer zulks het gevoerde onderzoek niet in gevaar kan brengen. Deze informatie is in feite noodzakelijk om de betrokkenen in staat te stellen met name het recht van verhaal uit te oefenen, waarin uitdrukkelijk is voorzien in artikel 10, § 5 van de DSA, gelezen in samenhang met de AVG, in geval van schending van hun rechten.²²

33. Het Grondwettelijk Hof is evenwel van oordeel, voortbouwend op de jurisprudentie van het EHRM, dat het niet nodig is dat de betrokkene in kennis wordt gesteld van de toegang tot zijn identificatiegegevens.²³

34. De Autoriteit laat het bijgevolg **aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg** om te beslissen, geval per geval, of het opportuun is om de betrokkene in kennis te stellen van de toegang tot zijn specifieke informatie. De verplichting om de betrokkene in kennis te stellen kan ook worden uitgesteld in de context van burgerlijke procedures.²⁴

B. Wetsvoorstel nr. 1: "in de mate van het mogelijke een evenwicht"

35. Zoals uitgezet in randnummers 28 t.e.m. 30, acht de Autoriteit het essentieel dat elke aanvraag tot informatie vooraf dient te worden beoordeeld door een rechterlijke instantie, waarbij rekening wordt gehouden met proportionaliteit en subsidiariteit.

36. Wetsvoorstel nr. 1 die stelt dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in de mate van het mogelijke een evenwicht nastreeft dient bijgevolg te worden aangepast.

C. Wetsvoorstel nr. 2: "door hun tussenkomst"

37. In het ontworpen artikel XII.20, § 3, eerste lid, van het Wetboek van economisch recht van wetsvoorstel nr. 2 geven de woorden "door hun tussenkomst" aanleiding tot verwarring voor zover ze de indruk kunnen wekken dat de bedoelde aanbieders van diensten verplicht zouden zijn om met de gerechtelijke en administratieve overheden informatie te delen over inbreuken die ze gepleegd zouden kunnen hebben als dader, mededader of medeplichtige.

Zie hieromtrent ook volgende Nederlandse rechtspraak: Hoge Raad 25 november 2005, ECLI:NL:HR:2005:AU4019, §4.10; Rechtbank Zeeland-West-Brabant, ECLI:NL:RBZWB:2020:6923, §3.5; Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 2 mei 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:3598, §4.7.

²² HvJ 21 december 2016, C-203/15 en C-698/15, Tele2 Sverige AB/ Post-och telestyrelsen; § 121.

²³ GwH 18 november 2021, arrest nr. 158/2021, § B.14.3.

²⁴ Zie overweging 34 DSA.

38. De afdeling Wetgeving van de Raad van State heeft er al herhaaldelijk aan herinnerd dat “[h]et recht om zichzelf niet te beschuldigen, dat gewaarborgd is door artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, (...) er evenwel aan in de weg [staat] dat een persoon, “tegen wie een vervolging is ingesteld”, in de zin van deze bepaling, kan worden bestraft omdat hij geweigerd heeft zijn medewerking te verlenen bij het bewijzen van zijn eigen schuld”.²⁵

39. Bijgevolg dienen de woorden “door hun tussenkomst” vervangen te worden door een adequatere formulering, bijvoorbeeld door de woorden “door een specifieke afnemer van hun tussenhandeldienst”. Die formulering stemt bovendien beter overeen met de formuleringen die gebruikt worden in artikel 10 van de DSA.²⁶

D. Varia

➤ Bewaartermijn

40. De Autoriteit wijst de aanvrager op rechtspraak van het Grondwettelijk Hof dat stelt dat de wet dient te voorzien in maatregelen tegen misbruik, waaronder de waarborg dat de gegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk in het licht van het gevoerde onderzoek.²⁷

41. Krachtens artikel 5.1.e) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt. **Er dient bijgevolg te worden voorzien in een (maximale) bewaartermijn voor de gegevens, of de criteria om deze duur te bepalen.**

➤ Identificatie

²⁵ RvS, Advies 60.619/2 van 25 januari 2017 over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 2 oktober 2017 ‘tot regeling van de private en de bijzondere veiligheid’, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 2388/001, 159-196. Zie ook de adviezen 63.296/4 van 2 mei 2018 over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 7 april 2019 ‘tot vaststelling van een kader voor de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen van algemeen belang voor de openbare veiligheid’, *Parl.St.* Kamer 2018-19, nr. 3340/001, 75-87; 64.879/4 van 4 februari 2019 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het decreet van 2 mei 2019 ‘tot wijziging van het Waalse Wetboek van Sociale Actie en Gezondheid wat betreft de preventie en de bevordering van de gezondheid’, *Parl.St.* W.Parl. 2018-19, nr. 1332/1, 25-35 en 69.813/2/V van 30 augustus 2021 over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 20 juli 2022 ‘inzake de certificering van de cyberbeveiliging van informatie- en communicatietechnologie en tot aanwijzing van een nationale cyberbeveiligingscertificeringsautoriteit’, *Parl.St.* Kamer 2021-22, nr. 2693/001, 75-87.

²⁶ Zie ook RvS 20 december 2023, advies nr. 74.816/VR-4 over een voorontwerp van wet ‘tot uitvoering van Verordening (EU) van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG, houdende wijzigingen van boek XII en boek XV van het Wetboek van economisch recht en houdende wijzigingen van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector’, <http://www.raadvst-consetat.be/dbx/adviezen/74816.pdf#search=%22XII.20%22>, p. 45-46.

²⁷ GwH 18 november 2021, arrest nr. 158/2021, § B.29.2.

42. De Autoriteit acht het tevens van essentieel belang de aandacht van de aanvrager te vestigen op het feit dat de identificatie van de geabonneerde van een tussenhandeldienst niet noodzakelijkerwijs de daadwerkelijke gebruiker van die dienst identificeert.

43. In de praktijk is het namelijk niet ongewoon dat de gebruiker van een tussenhandeldienst niet dezelfde is als de persoon die zich op de dienst heeft geabonneerd. Er bestaat derhalve een reëel risico dat de eindgebruiker niet met zekerheid kan worden geïdentificeerd en dat de kwaliteit van de identificatiegegevens van de eindgebruiker in twijfel kan worden getrokken. De onzekere kwaliteit van de identificatiegegevens zal groter zijn naarmate de abonnee meer wordt geïdentificeerd door middel van een indirecte identificatiemethode. Het identificeren van de persoon "achter" een IP-adres, een telefoonnummer of de referentie van een banktransactie maakt het immers niet mogelijk om met zekerheid de persoon te identificeren die daadwerkelijk van de tussenhandeldienst gebruik heeft gemaakt. In deze omstandigheden, waarin de kwaliteit van de identificatie van de werkelijke gebruiker van de tussenhandeldienst onzeker lijkt, dringt de Autoriteit erop aan dat de aanvrager nadenkt over, en verantwoording afleggen van, de noodzaak van de inmenging in het recht op bescherming van persoonsgegevens van afnemers van tussenhandeldiensten.²⁸

E. DSA

44. De Autoriteit wijst de aanvrager op het feit dat Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaaldienstenverordening) (Digital Services Act, "DSA"), van toepassing is.²⁹

45. Overeenkomstig artikel 8 van de DSA hebben de aanbieders van tussenhandeldiensten geen algemene verplichting om toe te zien op de informatie die zij doorgeven of opslaan, noch om actief te zoeken naar feiten of omstandigheden die op onwettige activiteiten duiden.

46. Wel wordt er voorzien in specifieke toezichtverplichtingen, zoals de 'bevelen om informatie te verstrekken' (artikel 10 DSA). De Autoriteit acht het noodzakelijk dat er wordt gesteld dat een verzoek om informatie ten minste **dient te voldoen aan de voorwaarden die zijn opgesomd in artikel 10, lid 2, DSA**, namelijk dat het bevel dat wordt overgemaakt aan de aanbieder, ten minste aan volgende voorwaarden voldoet:

²⁸ Zie ook GBA, advies nr. 66/2022 over *18 amendementen tot wijziging van het wetsontwerp betreffende het verzamelen en het bewaren van de identificatiegegevens en van metagegevens in de sector van de elektronische communicatie en de verstrekking ervan aan de autoriteiten*, randnr. 22. <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-66-2022.pdf>

²⁹ De aanvrager vermeldt dit ook zelf in de toelichting bij de wetsvoorstellen, zie p. 11 wetsvoorstel nr. 1 en p. 10 wetsvoorstel nr. 2.

"a) dat bevel bevat de volgende elementen:

- i) een verwijzing naar de Unie- of nationaalrechtelijke rechtsgrond voor het bevel;
- ii) informatie ter identificatie van de uitvaardigende autoriteit;
- iii) duidelijke informatie aan de hand waarvan de aanbieder van tussenhandeldiensten de specifieke afnemer of afnemers kan identificeren over wie informatie wordt gevraagd, zoals een of meerdere accountnamen of unieke identificatiecodes;
- iv) een motivering waarin de doelstelling wordt uitgelegd waarvoor de informatie is vereist en waarom het vereiste om de informatie te verstrekken noodzakelijk en evenredig is om naleving door de afnemers van de tussenhandeldiensten van het toepasselijke Unierecht of het met het Unierecht in overeenstemming zijnde nationale recht vast te stellen, tenzij een dergelijke verklaring niet kan worden verstrekt om redenen die verband houden met de preventie, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten;
- v) informatie over verhaalmechanismen die ter beschikking staan van de aanbieder en de afnemer van de betrokken dienst;
- vi) in voorkomend geval informatie over de autoriteit die de informatie moet ontvangen over het aan de bevelen gegeven gevolg;

b) dat bevel vereist alleen dat de dienaarbieder informatie verstrekt die al is verzameld met als doel de dienst aan te bieden en waarover hij controle heeft;

c) dat bevel wordt uitgevaardigd in een van de door de aanbieder van tussenhandeldiensten krachtens artikel 11, lid 3, aangegeven talen of in een andere, tussen door de beveluitvaardigende autoriteit en de dienaarbieder overeengekomen taal van de lidstaten, en wordt verstuurd naar het door die dienaarbieder aangewezen elektronische contactpunt, overeenkomstig artikel 11. Indien het bevel niet is opgesteld in de door de aanbieder van tussenhandeldiensten opgegeven taal noch in een andere onderling overeengekomen taal, kan het worden opgesteld in de taal van de beveluitvaardigende autoriteit, op voorwaarde dat het bevel vergezeld gaat van een vertaling naar een dergelijke opgegeven taal of onderling overeengekomen taal van ten minste de onder a) en b) van dit lid genoemde elementen."

47. De Autoriteit stelt vast dat overeenkomstig artikel 10, lid 3 en 4 DSA de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg het bevel samen met de van de aanbieder van tussenhandeldiensten ontvangen informatie over het aan dat bevel gegeven gevolg dient door te zenden aan de digitaledienstencoördinator van de lidstaat van de uitvaardigende autoriteit (nl. het BIPT). Het BIPT dient dan alle digitaledienstencoördinatoren een kopie te sturen van het bevel.³⁰ De Autoriteit wijst op het feit dat deze verplichting buiten toepassing kan worden gelaten, maar dat dit dan wel dient te worden opgenomen in het nationale recht.³¹

³⁰ Zie hieromtrent GBA, advies nr. 33/2024 een ontwerp van samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap inzake de gecoördineerde tenuitvoerlegging van Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening), <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-33-2024.pdf>.

³¹ Zie overweging 34 DSA.

OM DEZE REDENEN

de Autoriteit,

is van oordeel dat minstens de volgende wijzingen noodzakelijk zijn in wetsvoorstel nr. 1

(wetsvoorstel teneinde de burgerlijke rechtspleging open te stellen voor slachtoffers van vermeend onwettige, anoniem verrichte internetactiviteiten, en artikel XII.20 van het Wetboek van economisch recht te wijzigen):

- De notie "fouten die derden hebben begaan" verduidelijken (nl. de omstandigheden), zie randnrs. 17-19;
- Grenzen stellen aan de te verwerken gegevens (enkel de strikt noodzakelijke persoonsgegevens, nl. het voorwerp), zie randnrs. 20-24;
- Verduidelijken dat elke aanvraag tot informatie vooraf dient te worden beoordeeld door een rechterlijke instantie, waarbij rekening wordt gehouden met proportionaliteit en subsidiariteit, zie randnrs. 28-30 en 35-36;
- Voorzien in een (maximale) bewaartermijn voor de gegevens, of de criteria om deze duur te bepalen, zie randnrs. 40-41;
- Verduidelijking dat een verzoek om informatie ten minste dient te voldoen aan de voorwaarden die zijn opgesomd in artikel 10, lid 2, DSA, zie randnrs. 44-47.

is van oordeel dat minstens de volgende wijzingen noodzakelijk zijn in wetsvoorstel nr. 2

(wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van economisch recht met het oog op het opstellen van de burgerrechtelijke vordering voor slachtoffers van vermeend onwettige inhoud die anoniem op het internet wordt verspreid):

- De notie "door derden begane vermeend onwettige daden" verduidelijken (nl. de omstandigheden), zie randnrs. 17-19;
- Grenzen stellen aan de te verwerken gegevens (enkel de strikt noodzakelijke persoonsgegevens, nl. het voorwerp), zie randnrs. 20-24;
- De woorden "door hun tussenkomst" vervangen door "door een specifieke afnemer van hun tussenhandeldienst", zie randnrs. 37-39;
- Voorzien in een (maximale) bewaartermijn voor de gegevens, of de criteria om deze duur te bepalen, zie randnrs. 40-41;
- Verduidelijking dat een verzoek om informatie ten minste dient te voldoen aan de voorwaarden die zijn opgesomd in artikel 10, lid 2, DSA, zie randnrs. 44-47.

Voor de Autorisatie- en Adviesdienst,

(get.) Alexandra Jaspar, Directeur